DIVADELNÍ DĚČÍN

7

ZPRAVODAJ CELOSTÁTNÍ PŘEHLÍDKY
AMATÉRSKÉHO ČINOHERNÍHO A HUDEBNÍHO DIVADLA

14. KVĚTNA
2011

DIVADLO JE JEDINÉ PRAVÉ 3D, ŽÁDNÝ IMAX HO NENAHRADÍ

„Mně se to líbilo…" První věta účastníka semináře režie? Ano, bylo to tak. „To je to nejhorší, co můžeš říct!" První věta lektora Martina Vokouna. Nesmlouvavý ras? Ne, není tomu tak.

Padaly samozřejmě i barvitější věty a názory, z těch kolorovaných vybírám třeba… ty červené a žluté: „Ten text je vlastně detektivka!", „Takže hodili ten problém na tebe?", „Je to mazec!", „Tak kdo teda koho mučí?", „Ten konec mě utřel!" A Martin Vokoun o divadle pronesl větu: „Divadlo je jediné přirozené 3D a žádný IMAX ho prostě nenahradí!"

Zdá se to v děčínském ovzduší příliš bláznivé? Možná, avšak bylo tomu tak.

Martin Vokoun, režisér činohry Divadla J. K. Tyla v Plzni, v rámci svého semináře vedl diskusi poučenou a otevřenou, a to nejen při návratu k viděným představením, ale i v průběhu seznamování s hlavním tématem - režií. Svou profesi nezapřel ve schopnosti jednat s lidmi, výstižně pojmenovávat jevy a zážitky i při vybízení seminaristů k vyjádření názorů a hledání konkrétních příkladů z jejich divácké či tvůrčí praxe.

„Mne baví to, že si člověk vytváří svět a že ho může ovlivňovat a určovat," objasňuje Martin, proč je jeho svět spojen právě s režií. Svou cestu k ní označuje dokonce za osudovou a jako velká řada profesionálních divadelníků ji začal u mladého amatérského divadla. „Tam jsem zjistil, že mi na jevišti není dobře, že jsem trémista a že spíš, než abych si to užíval a něco mi to dávalo, tím trpím. Zároveň mě ale divadlo bavilo." V rámci studentských divadelních pokusů, při kterých se označuje za aktivního organizátora a toho, „na koho vždycky padlo dát to prostě do kupy", se vlastně téměř nevědomky dostal k režii. A u ní i zůstal.

Režie. Velká disciplína. Velký pojem. Pojem, který Martin společně se svými seminaristy postupně poctivě rozklíčovává. Pídím se i já po, alespoň stručné, odpovědi - co je v Martinových očích TA REŽIE? „Režie je nějaký zaštiťující element, který má pod sebou všechny složky, které někam určuje. Zároveň by ale neměl být přespříliš dominantní až despotický. To je věc, se kterou nesouhlasím - že režisér může všechno. Myslím si, že všechny ostatní složky, které režie zaštiťuje (ať už je to výtvarník, hudebník, herec, choreograf, kdokoli…), jsou rovnocenným partnerem

režiséra a měl by s nimi vést dialog. Ne aby to bylo tvrdě hierarchizované. Samozřejmě - někdy bohužel je v divadle potřeba, aby přišel někdo, kdo má to právo veta a kdo řekne ne, takhle ne a bude to takto. Ale nemělo by to být zneužívané. Pro mne je režie tmelící element celého vzniku inscenace. Režisér pak někdo, kdo určí směr, ale zároveň je ovlivňován vlivy zvenku," dává mi odpověď Martin. Mluví v tomto případě o jakési režii ideální, o tom, co by chtěl, aby pro něj režie byla, o co se sám snaží. Přiznává však, že i z vlastní zkušenosti ví, že ne vždy to takto funguje.

Martin Vokoun se dodnes pohybuje v obou divadelních sférách, amatérské i profesionální, a nabízí se tedy otázka, jak roli režie v těchto příbuzných, avšak v mnohém i velice odlišných světech vnímá: „Myslím si, že u amatérského divadla (a to není myšleno ve zlém, naopak) je funkce režiséra leckdy ještě mnohem důležitější než v oblasti profesionální. Režisér amatérského souboru totiž za prvé pod sebou nemá tolik složek - leckdy některé složky...

text pokračuje na straně 11

DS Nová generace při DS TJ Sokol Lázně Toušeň / režie Filip Müller

Pavel Fiala: Dandé

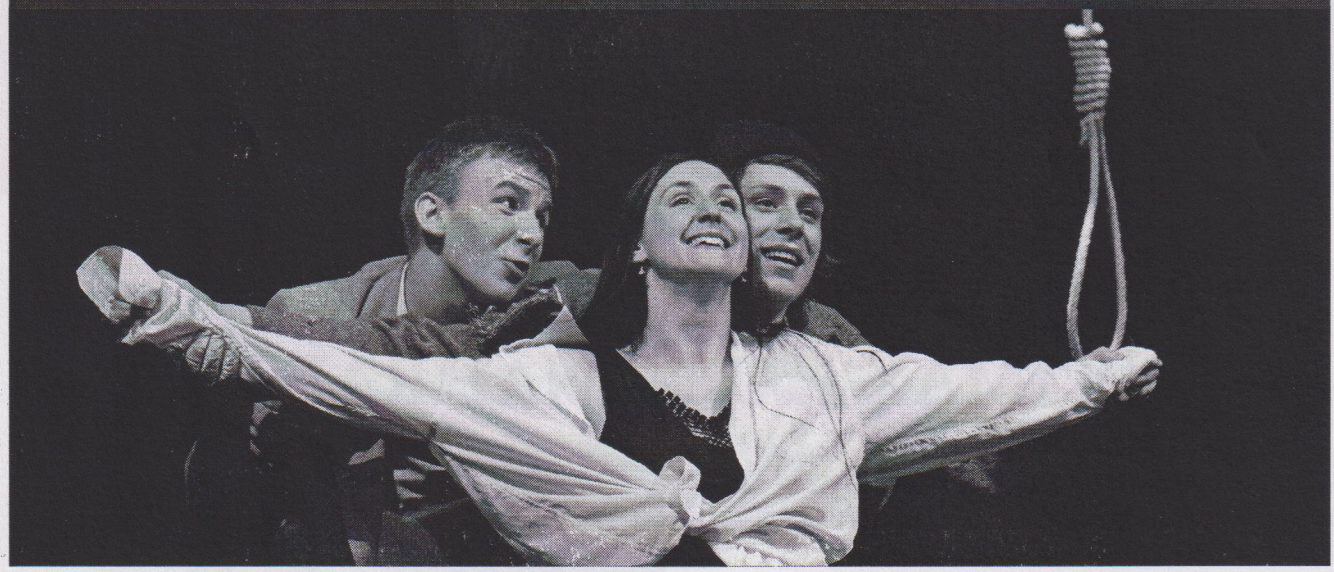

DIVADLO UPADÁ KVŮLI KOMERCI

Rozhovor s režisérem Filipem Müllerem

Snažíte se o návaznost na původní soubor v Lázních Toušeň, kterému věnujete převážnou část textu v programové brožuře Divadelního Děčína, nebo chcete tvořit svou vlastní poetiku?

Jelikož se o divadlo zajímáme a navštěvujeme ho, vidíme, že mladý lidi do divadla prostě nechodí. A na Lucernu ty mladý lidi nepůjdou, ať bude jakákoliv, nepůjdou na žádný takovýhle věci, nepůjdou ani na Shakespeara v dnešní době. A mně jde o to, aby i ti, kteří mají zájem o něco jiného (například hrajou fotbal) a o divadle skoro nic nevědí, aby do divadla přišli. A na tohle přijdou. Už to mám osvědčený. S Vnitřním démonem jsme měli obrovský úspěch, na první repríze jsme měli narvaný sál mladýma lidma, kterým se naše představení, i Dandé, poměrně líbí.

Mezi Vnitřním démonem a Dandé jsou jasné tematické spojitosti. Chcete říct, že to mají dnešní umělci těžké? Nebo mám hledat i něco víc?

My si většinou vybíráme představení, které si hraje s fantazií diváka. Divák se může celkově zamyslet, může si představit, jak to je, a většina lidí si v tom vždycky něco najde, třeba i banalitu. Můj hlavní záměr je nejenom ukázat těžký život komediantů, ale ukázat i to, že nám mladým lidem (teda alespoň našemu souboru) se naprosto hnusí převládání komerčnosti. Komerčnost ovládá celkově dnešní svět a i to je jeden z důvodů, proč upadá dnešní divadlo. Jak profesionální, tak amatérské. Jde o názor určitých lidí, kteří svoje názory říkají až moc dlouho a nejdou podle mě s dobou. Tím nechci nikoho urazit, já si spousty takových lidí, co v životě něco dokázali, vážím. Ale studentský divadlo - to je někde jinde. To začíná těma novejma formama. Nebo se alespoň o ně snaží. To, jestli zdárně nebo ne, to už je na pohledu diváka.

Jak byste zhodnotil posun vašeho souboru od prvního představení do současnosti?

Naprosto se obměnil celý divadelní ansámbl, v podstatě nikdo kromě mě a technika nezůstal. (smích) Ale hlavní posun je u nás v tom, že už si víc důvěřujeme, že už se nebojíme zkusit všechno. Trošku si hrajeme s tím, že každý představení je jiný, a já se až divím, že to pokaždé zatím dopadlo stejně. Vždycky říkám hercům: „Musíte si to užít! Když si to užijete, ucítí to i ti diváci!" Když to bude oddeklamovaný text, tak to bude na prd, to nic nepředá. A tohle je ten posun od předchozí inscenace, kdy jsem na ně řval: „Hlavně to musí být všechno přesně!" Teď už jsem na ně hodnější a dávám jim víc svobody.

Jak se cítíte ve dvojroli režiséra a herce?

Já vám řeknu jednu věc, kterou vám žádnej režisér nikdy nepřizná. Stejně to všichni režiséři dělají jen proto, že je to krásný - mít tu moc. Každý režisér si připadá jako bůh. A kdo vám řekne, že ne, tak lže. Režisér si vytváří svůj dokonalý nebo naprosto nedokonalý svět. Démona jsem dělal čistě jako režisér, ale dělalo mi problém, že nejdu na děkovačku, že jsem vzadu a tiše tam pláču. A tak jsem si zkusil najednou roli režiséra i herce. Už to nikdy neudělám. Režírovat sám sebe prostě nejde, nemám sám k sobě soudnost. A když se nevidím, nevím, co je špatně (a je tam toho špatně miliony). Snažím se to sice nějak pilovat, ale je to těžký… ***-kos-***

PŘEKONANÁ ÚSKALÍ TEXTU

V prvním představení přehlídky jsme viděli svěží dílo mladého kolektivu. Základní téma lze shrnout jako konflikt myšlenkové svobody, talentu a tvůrčího ducha zosobněného v postavě básníka Dandého a světa peněz, slávy a společenského úspěchu, do něhož je Dandé vmanipulováván „manažerem" Mírou Eš.

Text je poněkud tezovitý a svádí k „plakátovosti". V tom je jeho nebezpečí, ale zároveň jeho výhoda. Zvláště pojme-li se jako kostra příběhu, na níž nabalíme jednotlivé situace a vazby a dodáme jí „tělo". To se ve většině případů (a nápadů) ve zmiňované inscenaci stalo. Herci jsou přesvědčiví, vědí, o čem hrají, dramatické vazby mezi nimi mají jiskru a děj má skvělé tempo. Výtvarný minimalismus dává postavám možnost, aby vytvářely prostor, ba nebojím se říci, aby naplňovaly časoprostor sdělením „oč tu běží". Soubor se přenesl přes již zmíněnou tezovitost a heslovitost textu a naplnil jej vlastním životem tak, že drobné chyby byly nevýznamné vzhledem k celkovému vyznění.

Jako veliký klad, jak jsme se všichni v porotě shodli, vidíme málokdy zaznamenatelný fakt, že soubor (a zde musíme zdůraznit práci režiséra) překonal úskalí textu, na němž spousta souborů ztroskotává, a z možného vytěžil maximum. Klobouk dolů.

Pavel Purkrábek

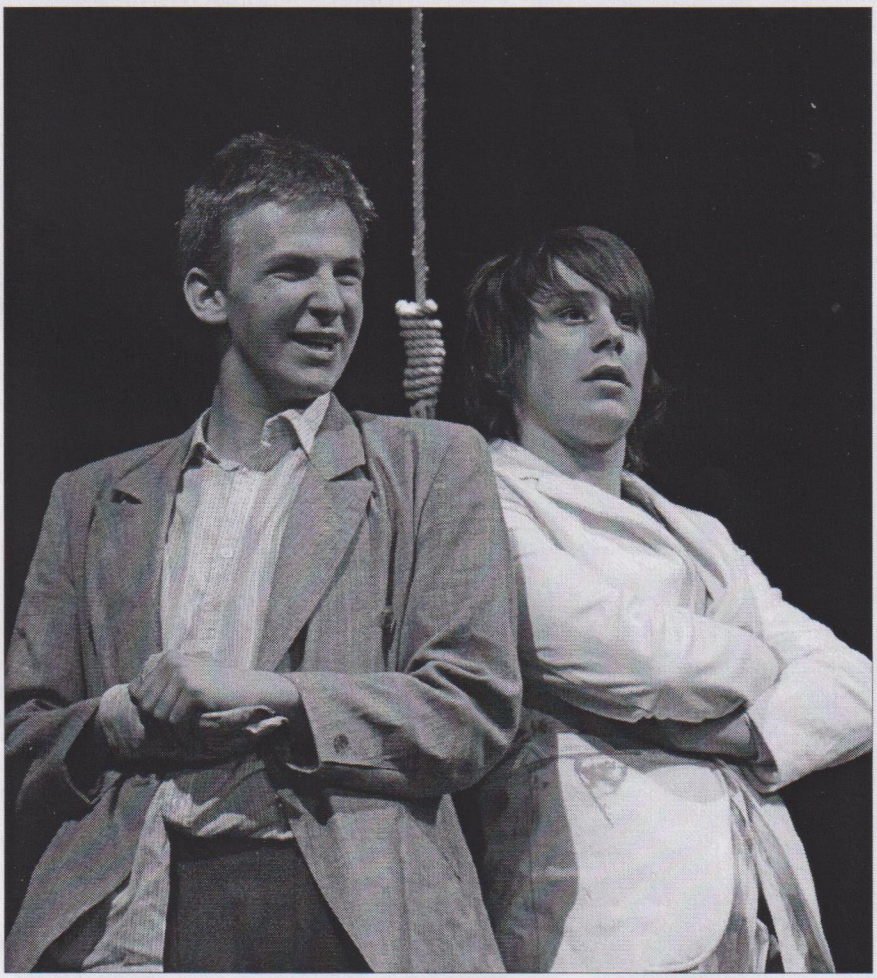

Dávám přednost mladému jehněčímu, maso je bez specifického aroma. Mladé ovce nacházejí potravu v místech, která ostatní mohou využívat jen s omezením.

Bača

Inscenace mě zarážela v několika okolnostech. Nepochopil jsem, jaká postava mě má provádět, se kterou bych se měl tedy „ztotožnit" a kterou brát za svého „hrdinu". A to vede k další problematice - tématu. Co mi chce inscenátor sdělit? Některé situace pro mě také byly zbytečně rozvleklé – například vězení. Nicméně. Tato inscenace je pro mě osvěžením a posunem souboru dopředu od inscenace minulé.

Pavel Skála

Velmi oceňuji hereckou kvalitu většiny souboru. Moc se mi líbila expozice, kde mi ale na začátku bylo předloženo něco, s čím se poté úplně nepracovalo. Spousta poměrně pěkně vystavěných skečí se mi však nespojila v jeden celek. Pokud však měla mít inscenace nějaký přesah, tak mě zcela minul.

Vítek Štěpán

Beze slov aneb co si myslí Vojtíšek

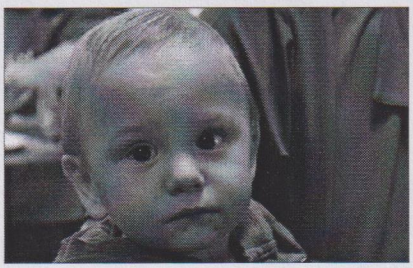

inscenace postoupila z přehlídky: Wintrův Rakovník
porota: Milan Schejbal, Kateřina Fixová, Milan Strotzer, Pavel Purkrábek

VŽDYŤ PŘECE... TROCHA POEZIE NIKOHO NEZABIJE?!?

Divadelní soubor Nová generace při DS TJ Sokol Lázně Toušeň přistoupila k textu „Dandé" Pavla Fialy zvláštním způsobem. Na jednu stranu chce jednoznačně hrát některá témata této hry a na stranu druhou se vzdává systému, jazyka i stylu, kterým je vystavěn. Scénář dělený explicitně na dvě části: levou (scénické poznámky) a pravou (mluvené slovo) používají dle svých potřeb, možností a někdy i nezmotivovaných pohnutek. Což by nevadilo, kdyby výše uvedené bylo nahrazeno systémem, jazykem a stylem jiným. To se však neděje. Příběh Daniela D. neprožíváme jako příběh člověka v mezní situaci, který by se musel rozhodovat, ale vnímáme ho jako sled obrazů z jeho života. Stejným způsobem pracuje i originál. Interpretace textu se však dopouští dalšího zjednodušení a zkratkovitosti, se kterou již pracuje Fiala, aby docílil oné záměrné stylizace. Najednou se stylizuje na druhou, což nevede k vysoké stylizaci, ale až k retardujícímu zjednodušení a zploštění nejen obou ústředních postav (tj. Daniela D. a Míry), ale také většiny témat v textu potenciálně obsažených. Náhle se nám pak až nepříjemně obnažuje ona „vocilkovská" motivická linie v postavě Míry. Postava Daniela D. se smršťuje na sexuálního otroka, který svou literární produkcí finančně zajišťuje svůj pomyslný, neustále se rozšiřující harém žen s podivnou existencí. Náhle se gradovaná témata textu stávají pouhými anekdotami ze života umělce, který už není schopen normálně vnímat realitu. Přitom však herecký potenciál souboru a úvodní hravý prolog s orchestrem vede k úvahám o tom, proč nebyl zvolen jiný inscenační princip i svobodnější způsob vyprávění tohoto nikoliv nezajímavého příběhu. Inscenace není příběhem o vnitřním souboji, zda dělat „umění" či se věnovat pokleslým žánrům nebo reklamním sloganům. Tak to není nastaveno ani autorem. Ten rozhodl, že Dandé příliš talentu nepobral. Stejně tak je tomu u Strakonického dudáka, který se stává výjimečným až přičiněním nadpřirozených sil, tedy jakési „vyšší moci". V případě Dandého to mohou být například média. Ale to se můžeme pouze dohadovat. A tady narážíme na problém čitelnosti celé inscenace. Brání tomu především nekonkrétní režijní výklad jednotlivých situací a ve výsledku tím i celku. Výklad, který samozřejmě může mít i značný konotační potenciál nesoucí v sobě více významů. Ovšem takto jsme v závěru pouze svědky, v kontextu předchozího dění na jevišti, nezmotivovaného tematizování obou postav. Dochází zde k slovnímu souboji o tom, kdo koho potřebuje víc. Kdo na kom vlastně parazituje, což je sice velmi zajímavé téma, avšak nedostatečně budované od začátku. A tak jedna z demonstrativních sebevražd Dandého skončí v konfliktu s jeho manažerem vraždou. K očistné katarzi však nedochází, neboť není s kým se ztotožnit. Je to o to bolestnější, že v inscenaci je spousta materiálu k tomu, aby se k onomu ztotožnění dojít mohlo. Jen není náležitě a záměrně uspořádán. S absolutním nasazením herců a apelativním projevem, kterého jsme byli svědky, bychom jistě nezůstali nezasaženi.

Jaromír Hruška

Rádobydivadlo Klapý / režie Ladislav Valeš

M. McDonagh: Kráska z Leenane

HEREC JE TEN, KTERÝ „HOŘÍ“

Rozhovor s režisérem Ladislavem Valešem

Snažíte se o věrnou interpretaci textu McDonagha. Co vás právě na něm zajímá?

Texty Martina McDonagha se mi vždycky líbily, to za prvé. Řekněme, že jsme k nim nikdy neměli odvahu, že jsme k nim nikdy nedospěli. Za druhé jsem to viděl jako dobrou příležitost pro čtyři herce v souboru. Hlubší význam to nemělo. Zkrátka se rádi pouštíme do inscenací, o kterých se dá alespoň trochu přemýšlet. Byla to také jedna z možností udělat jinou inscenaci, než jsme zvyklí.

Jaká témata, jaké předlohy vás zajímají? Co je pro vás klasické?

Myslím, že naše témata jsou různá. Pravdou je, že když jsme si vybrali představení, pokaždé mělo nějaké poslání, něco v něm bylo k přemýšlení. Například v současné době děláme Mikve (pozn. red.: současná izraelská dramatička Hadar Galron píše v této hře o postavení ženy ve společnosti a vztahu ortodoxních židů k běžnému životu), a to není jednoduchá insce-nace. Vypovídá vlastně také o nějakém problému a s ním se člověk dotýká nejen určité komunity, ale i všech ostatních lidí, kteří se na představení dívají. Když jsem se dneska dopoledne díval na inscenaci těch mladých (pozn. red.: Dandé souboru DS Nová generace), vzpomněl jsem si na dobu našich začátků, kdy jsme si mysleli, jak jsme strašně drsní a jak ten svět známe. Kolik potoků krve jsme vycedili. A vždycky se říkalo, že pokud tam nejsou mrtví, tak to nemá smysl. Je pravda, že s přibývajícím věkem a s tím děním v divadle – nám je letos pětadvacet let – jako by člověk... jestli je to zmoudření... nebo jen jiný náhled na svět... ale to je vlastně klišé...

Texty McDonagha jsou známé tím, že režisér musí hledat konkrétní řešení situací, motivací jednání. Hledali jste společně, nebo to byla vaše invence?

Vychází to pokaždé tak, že přijdu s nějakým šíleným nápadem a během představení se pak rodí jisté posuny. Mám to vždy načrtnuto, vím, o čem bychom měli hrát. Nicméně, pan McDonagh by se možná nezlobil, občas dojde k přesunu nějakého textu. Třeba dopis čte v předloze ten, který ho napsal, ale mně přišlo zajímavější, aby ho četla matka – a takových věcí je tam několik. Během zkoušek pak přichází samotní invenční herci na spoustu jiných nápadů a postava se tak přepracovává. Můj pohled tedy nemusí být jednoznačný, direktivní. Nakonec to však dáme dohromady. Často ještě po zhodnocení nějakých našich kamarádů a porot dochází k dalším úpravám kontextů. Je to u nás stále v procesu. Dneska se tohle dílo hrálo po jedenácté. To stále považuji za mladé představení, které ještě má cestu před sebou. Někdy inscenaci hrajeme i čtyřicetkrát a může se stát, že v průběhu zjistíme, že jsme tam objevili něco, co jsme před tím neviděli.

Jak se snažíte dobrat autentickým, ale zároveň bezpečným výkonům?

Spousta lidí je se mnou v souboru od začátku. Dana, která hrála matku, je v souboru od jeho samotného založení; Veronika – Maureen také dlouho, od svých patnácti let; Vítek – Ray přišel jako malý kluk; Petr – Pat je nový, ten je tu dva roky. Intuitivně vycítím, že ten člověk jde nějakým způsobem modelovat, že se s ním dá tvořit. Především však musí mít rád divadlo. Nechci mít v souboru lidi, kteří v první řadě potřebují posbírat okurky na zahradě. Pro mě je herec ten, který „hoří“. Jinak to ani nejde. Jednou, dvakrát týdně hrajeme, do toho zkoušíme ne jedno, ale rovnou dvě představení atd. Herecká práce je prostě pro nás moc důležitá. Nevím, v čem je to tajemství. Asi je to v souboru.

-kon-

KATARZE V PODOBĚ POZNÁNÍ

Režisér Ladislav Valeš sahá se svým souborem neomylně po dramatických textech, kde slovo dramatický není jen druhovým označením, ale má svůj obecně platný význam ve smyslu „obsahující problém, řešící rozpor". Kráska z Leenane je takovou předlohou. M. McDonagh těží ve své tvorbě z mezních situací lidí z irského venkova, lidí, jejichž osudy neposlouží předlohám Hollywoodu, lidí ušpiněných životem s pramalou nadějí na té špíně něco změnit. Přesto se o to pokoušejí a jejich pachtění za záblekem štěstí je trapné i směšné, sahají si na své vlastní dno a někdy dno jiným způsobují. Maureen, ona kráska z Leenane, je čtyřicetiletá, pomalu odkvétající žena, žijící na samotě se svou matkou, trýznící dceru i sebe desítkami trapných drobností. Jako v Papinově hrnci narůstá mezi oběma ženami přetlak dusna a nenávisti. Výbuch nastane, když ten záblesk štěstí v podobě muže, snad budoucího manžela, zasvítí náhle hmatatelně a nablízku. Matka však ze strachu, aby ji dcera neopustila, tento vztah překazí. Výbuch přetlaku má tragický konec. Inscenace takového příběhu nutně vyžaduje vynikající kvalitu ve všech jevištních prvcích. L.Valeš uzavírá příběh do stísněného prostoru (diváci sedí nablízko na jevišti), využívá materiálu zařízení pokoje, jednotlivých předmětů nejen ke generování dusné atmosféry, ale i jako systém významotvorných znaků. A především a hlavně: opírá se o mimořádné herecké výkony všech čtyř herců, zejména V. Valešová a D. Cendrová využívají svou příležitost k věrohodné kresbě svých postav, budují situace, kde každý pohled, každé gesto má svůj význam, je zdrojem napětí. Narůstající svár obou postav spěje věrohodně až k tragickému konci. Pupeční šňůru takového spojení nepřetrhne ani smrt. Z tohoto představení neodchází divák ani pobavený, ani šťastný. Odchází ale zasažený, protože démony, o nichž psal autor a jež Rádobydivadlo přivedlo na scénu, má v sobě v nějaké podobě každý. Očištění, katarze tu nemá podobu náhlého štěstí, ale poznání.

František Zborník

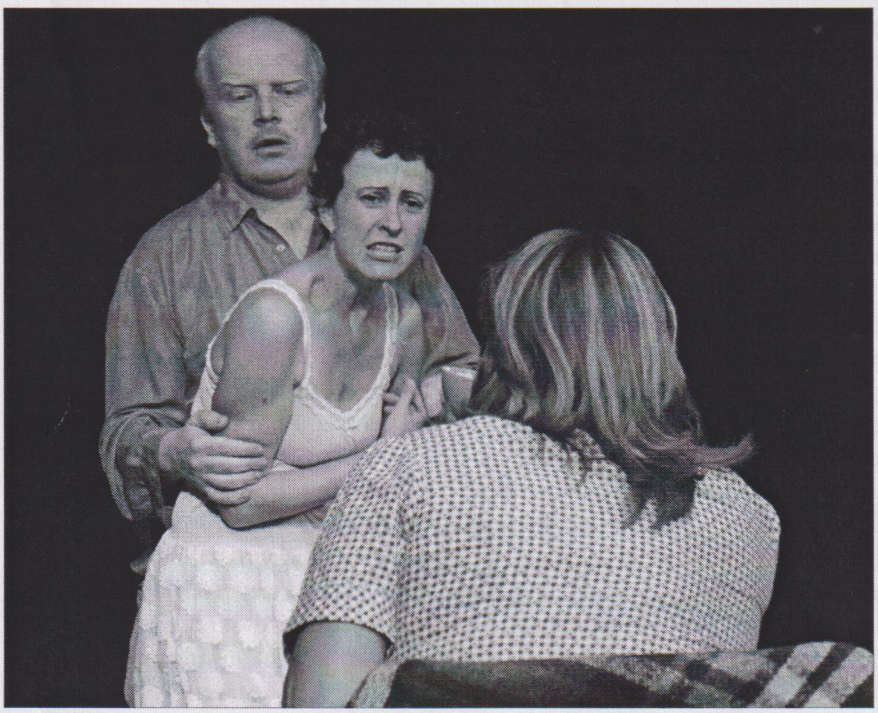

Nejlepší pastvy pro ovce splňují vyšší polohy. Kopcovité cesty bývají zdlouhavější, ale vyplatí se. Na vrcholcích najdou více druhů výživného jílku a jílkové loloidní hybridy, například sveřep horský.

Bača

Skoro pokaždé je pro mě těžké psát něco na divadelní soubor Rádobydivadlo Klapý. Nicméně byl to pro mě hluboký zážitek s jediným otazníčkem, a to jest rozklíčování písničky na konci.

Pavel Skála

Herecky pěkně zvládnuté představení. Jen způsob zpracování a prezentování zvolených témat, které soubor u svých inscenací používá, směřuje mimo mě. Nejsem tudíž schopen s nimi naplno jít, vnitřně to nějak nedokážu přijmout.

Vítek Štěpán

Beze slov aneb co si myslí Vojtíšek

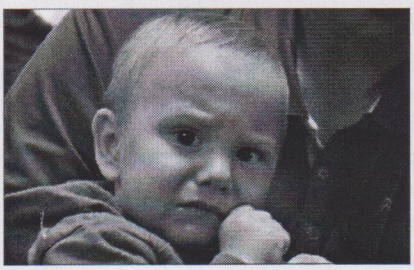

inscenace postoupila z přehlídky: Děčínská brána
porota: Lenka Lázňovská, Renata Grolmusová, Jiří Hraše, František Zborník

DIVADELNÍ ZÁŽITEK Z LEENANE A Z KLAPÝ

Rádobydivadlo z Klapý tentokrát do Děčína přivezlo McDonagha a jeho prvotinu Kráska z Leenane. McDonaghovy texty již nějaký ten rok rezonují na jevištích profesionálních českých divadel (mezi jejich průkopníky lze především řadit pražský Činoherní klub). Obliba těchto tragikomických často rodinně-generačních dramat z drsného Irska nepolevuje a stále po těchto látkách sahají noví a noví divadelní tvůrci. V amatérském divadle jsem se setkal s tímto textem a autorem poprvé.

To, že po této předloze sáhlo zrovna Rádobydivadlo Klapý, není náhodné a výběr zapadá do jejich dramaturgie uvádějící současné (nebo přesněji řečeno aktuální) texty, které jsou založeny na řemeslně zvládnutém hereckém projevu a nabízejí výrazné herecké příležitosti. Nejinak je tomu i v případě McDonaghovy Krásky z Leenane.

Inscenátoři se spolehli na sílu, tragikomičnost a vnitřní dramatičnost předlohy a vydali se cestou téměř věrné interpretace textu, který podrobili kosmetickému proškrtání, kromě úplného závěru, v němž se dá mluvit o určitém autorském vkladu. Režie Ladislava Valeše je velmi citlivá a neefektní, nezahleděná do sebe, ale dávající obrovský prostor hercům a samotnému textu. Režie nenásilně a s umem pracuje s dramatickými oblouky a motivy v jednotlivých situacích (zapáchající hadr, kterým si Ray utírá boty, žluté letní šaty Maureen, prázdný invalidní vozík v závěru inscenace apod.). Dále je v režijním pojetí inscenace čitelné výrazné pochopení pro vnitřní dramatičnost předlohy a dramatické napětí mezi jednajícími figurami. Příkladem pochopení a podpory této vnitřní dramatičnosti je výše zmíněný pozměněný závěr: Maureen po zavraždění matky přichází na scénu s obrovským těžkým kufrem a již jí nic nestojí v cestě, aby sama začala žít. Nabízí se otázka: co se v kufru nachází? Jsou tam zabalené věci na cestu do Ameriky za přítelem Patem, nebo je to „těžké břímě", které bude s sebou všude vláčet? Zde se inscenace dostává do metaforické roviny, která je zde pro mě (bohužel) utnuta zcizující písní z rádia s trapně popisným textem (i když je možné oddělit ji od samotné inscenace a brát ji jako doprovodnou hudbu k děkovačce). Jako další klad režijně-autorského pojetí bych spatřoval v odklonu od explicitně inscenovaného násilí na jevišti, které předloha přímo nabízí (zejména vražda Mag v závěru), a jeho určité „zjemnění". Přesto je agrese v inscenaci přítomna, i když mnohem rafinovanějším způsobem, jako by postavy skrze agresivní chování vyjadřovaly svoje city (masírování matky dcerou, které dcera zakončí plivnutím do matčina nápoje apod.). Inscenace spíše počítá s emotivností a empatickým vkladem diváka, přesto neupouští od komičnosti a černého humoru, který je tak zásadní a specifický pro veškerou McDonaghovu tvorbu. Dále nutno podotknout, že se režie nesnížila k vykreslení tradičního irského koloritu, což by se zdánlivě mohlo nabízet po přečtení několika anotací McDonaghova textu, popisujících ho jako drama z irského venkova. Inscenátoři spíše akcentovali témata sobectví, neschopnosti vyjádřit a přijmout city, rozpad tradičních hodnot a generačního střetu.

Herecká složka je dalším výrazným a propracovaným kladem inscenace a skvěle podporuje inscenační záměr. Realisticko-psychologické herectví je zde naplněno do posledního detailu – od pochopení a uchopení postav, jejich jednání a motivace, přes suverénní a přirozený projev až po skvělý vnitřní temporytmus a dialogické vnímaní. Zejména bych vyzdvihl přesný a živý výkon Vítka Šťastného v roli mladého Raye, tak upřímně toužícího po Maureenině pohrabáči, a „nepřehrané" ztvárnění náročné postavy Maureen Veroniky Valešové.

Petr Hašek

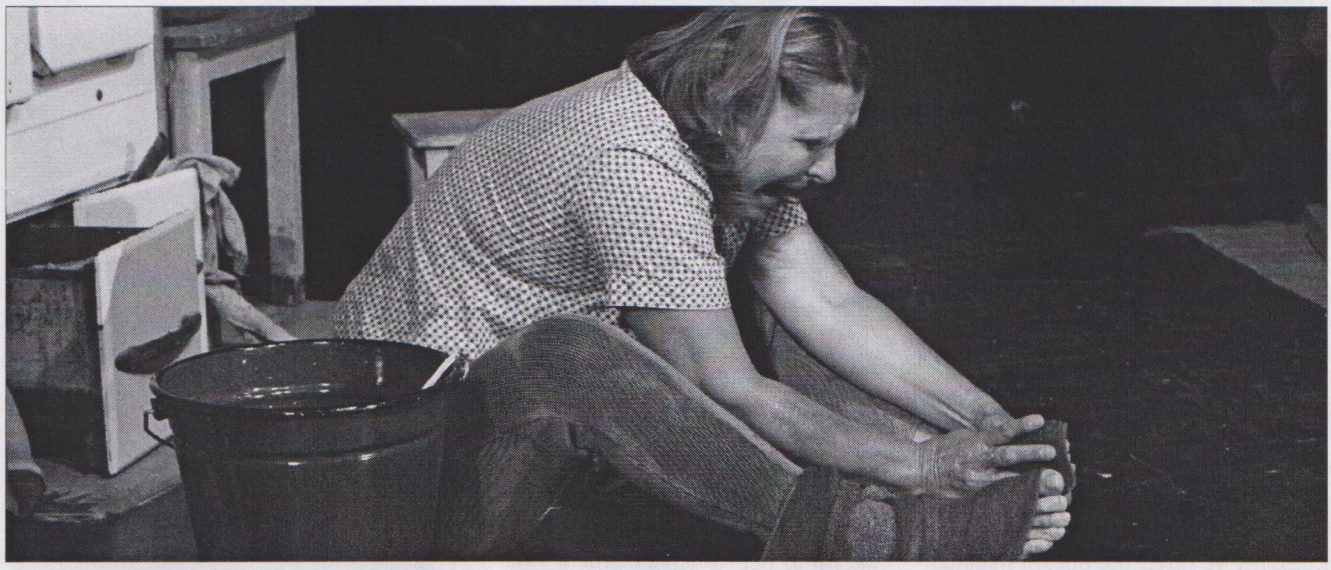

DS Ty-já-tr Načerno Praha / režie Jakub Baran

Terry Pratchett, Stephen Briggs: Stráže! Stráže!

PRATCHETT JE KOUZELNÍK SLOVA

Rozhovor s režisérem Jakubem Baranem

Jak jste se dostali k Terrymu Pratchettovi?

Jsme soubor mladých lidí a hledali jsme nějaké téma, nějaký titul, který by nám přitáhl diváky do sálu. Protože v tom našem maličkém divadélku jsme vždycky hráli pro pár lidí a chtěli jsme něco, na co bychom si diváky mohli rádi zvát. Napadl nás Pratchett, protože to je věc, kterou spousta lidí čte a baví je, ačkoli já sám jsem ji neznal. Než jsem tuto hru začal režírovat, přečetl jsem první jeho knížku. Překlad vyšel z divadelní adaptace, která původně vznikla v Anglii. Přeložil ji pan Kantůrek, který překládá všechny knížky Terryho Pratchetta. Tuto dramatizaci jsme si vzali spolu s románem a zkoumali jsme, kde je lepší fór, a dávali jsme to dohromady. Před námi se text hrál jen jednou na nějakém fantasy festivalu, kde si sám překladatel zahrál orangutana.

Jaké inspirační zdroje jste měli pro vlastní inscenační tvorbu?

Inspiraci jsem bral hodně z knížky. Pratchett je totiž kouzelník slova, dokáže popisovat věci pomocí různých metafor a příkladů, které jsou strašně vtipné a čtivé. Převést to na jeviště však není úplně snadné. Ale vlastně díky tomu, jak je obrazový a kouzelný ve slově, mě potom napadají obrazy divadelní. Protože jsem... nebo se snažím být výtvarníkem. Napadají mě tak věci přímo před očima. Tato inscenace je mou prvotinou. Studoval jsem na DAMU scénografii, nedostudoval jsem, teď jsem tady dostal možnost si něco nového zkusit, tak jsem do toho šel.

Scénografie k inscenaci je tedy vaše práce?

Ano, vždycky jsem si něco vysnil a pak jsem si to musel před kolegy uhájit, protože si to třeba nedokázali představit, když jsem to popisoval. Musel jsem si za tím hodně stát.

Konkrétně mě zajímá dráček Errol. Je čistě vaším nápadem, nebo bylo v jeho základu i hodně herecké invence?

Herec do toho byl samozřejmě zapojený hodně. Vlastně oba kluci si to dlouho hledali (pozn. red.: několik herců se v inscenaci alternuje – soubor je tedy ještě větší, než jsme pozorovali dnes – a to už teď byl, jak se tak říká, všude kolem nás). Zrovna v tomto případě musím poděkovat své kolegyni Denise. Původně jsem totiž chtěl takovou prapodivnou loutku, která měla být kombinací s „živákem" a měla mít určitý patvar. Ale protože jsem ji zrovna v tu chvíli nedokázal nakreslit, tak mi to neprošlo. Pak jsme u vína vymysleli, že to uděláme jinak, a když jsme to potom zkusili na jevišti, zjistili jsme, že to dává víc.

Co plánujete dál? Budete dělat dalšího Pratchetta?

Uvažujeme o tom... ale ještě nevíme, jestli se pro něj rozhodneme. Existuje totiž text, který je přímo pokračováním tohoto příběhu, takže to v úvaze je, ale možná až za čas. Teď režijně nic nechystám. Dělám výtvarně pár jiných inscenací v jiných souborech, což mě docela dost zaměstnává. Asi musí trochu uzrát čas, než dostanu nějaký „dobrý nápad" (smích). ***-kon-***

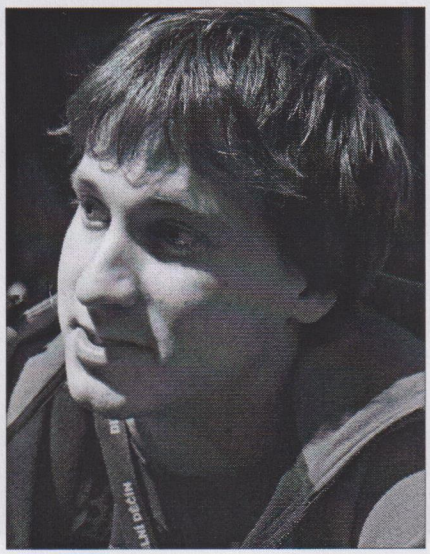

ZKOUMÁNÍ NE ZCELA JEDNOZNAČNÝCH HRANIC INSTITUTU HRDINY

Jeden z hlavních kladů této inscenace spatřuji v jednoznačné srozumitelnosti kultovního textu nejen pro členy Terryho bratrstva. Inscenátoři se nenechali zlákat možností vystavět si pomník exhibováním svého stůj co stůj vlastního pohledu na látku, která má své ultras, a berou díky své ukázněnosti velkoryse do hry i zoufalce, kteří se s galaxií Pratchett ještě nekontaktovali. Zřejmě především z důvodu toho, že v Žižkovském divadle jsem byl svědkem jedné z prvních repríz, uvědomoval jsem si místy, že pečlivá snaha předat veškerá dějová fakta má také svá riskantní zákoutí, kdy nehybné plachtění na dobře vybraném proudu vzduchu může poskytnout přinejmenším stejný požitek jako pravidelné mávání křídly. Mám na mysli především práci s postavou Poznámky, kdy její přechod z funkce jakéhosi „poučenějšího" jednoho z nás, diváků v hledišti, se stává po přestávce průvodcem na jevišti s tím, že nakonec je regulérní dramatickou postavou. Také některá její „pozastavení v zájmu diváka" bych si dovolil nepovažovat za nezbytně nutná pro inscenaci. Ale bažení po zveřejnění i samozábavných replik většinou rád rozumím.

Otevřené pozvání do hry je další věcí, která opravňuje práci Radaristů k tomu, aby byla nabídnuta k široké pozornosti nejen kolegů na dalších přehlídkách. Tato, vědomě několik let pěstovaná, hravost je zřejmě důvodem energie, která je vysílána z jeviště. Opírá se o vzájemnou semknutost ansámblu a čerpá z promyšleného výběru předlohy, která je zde používána především jako surovina pro prezentaci zacházení sama se sebou prostřednictvím divadelních prostředků. Je příjemné konstatovat, že většina herců této možnosti s gustem využívá a navíc si vzájemně dokáží vytvářet jeden druhému prostor a nesobecky se radovat ze zručnosti partnera.

Kde toto zručné pohrávání si s jevištním partnerstvím a sobectvím trošku postrádám, jsou situace okolo Bratrstva a také výjimečně Hlídky, kde je pro mě chvílemi nesnadné rozlišovat minipříběhy jednotlivých soukmenovců. Ale to zřejmě vyplývá ze záludnosti scénování kolektivního snažení.

Od první chvíle je patrná tendence režiséra-scénografa postupně uspořádat a opanovat celé divadlo. Neváhá k tomu používat téměř veškeré prostředky. Ostatně nezůstane mu svaté ani foyer těsně před přestávkou, kdy své, fantazií omámené diváky vypouští do dračí sluje. V nejsvětlejších chvilkách svého výtvarně dominantního pojetí inscenace jsem dokonce pozván i do režisérova osobního uvažování nad tím, jak se proměňují velcí „hrdinové" - byl-li nám dopřán luxus, vzdělání nevyjímaje, a dokážeme-li se na zeměplochu dívat s velkým nadhledem. Jedná se o situaci, kdy celá Hlídka sleduje korunovaci nového krále, která se rázem promění v poslední rozloučení s drakobijcem. Ostatně téma zkoumání nezcela jednoznačných hranic institutu hrdiny a tak trochu hromdopolicizmu je jednou z nejdráždivějších tematických nabídek této inscenace.

René Vápeník

Mám australského ovčáckého psa (AO). Jmenuje se Denis. Jsem na něj pyšný pro jeho zaujetí pro práci, udržení pevného pouta mezi ním a svěřenými ovečkami. Pracuje s chutí a neúnavně. Správný pes plní řadu úkolů. Jen namátkově: balancování, hnaní stádečka určeným směrem a zamezení pohybu přes určenou hranici.

Bača

Myslím, že je velice těžké inscenovat text, který je založený na představivosti čtenáře, čehož se soubor zhostil dobře. Z představení mám dva naprosto odlišné zážitky, a to každý z jedné jeho části. První zážitek - první polovina a přestavby a jejich úskalí. Druhý zážitek - druhá polovina a postavení na věži, nazírání shora na situaci – což bylo precizní, proměna prostředí do vězení, respektive celá její nápaditost.

Pavel Skála

Za představení velice děkuji, patří pro mě ke čtyřem dosud nejlepším na této přehlídce. Podnětná práce se scénografií. Úžasná hravost a nápaditost. Jen mám pocit, a to z vícero inscenací na letošním Divadelním Děčíně, jisté neucelenosti divadelního tvaru.

Vítek Štěpán

Beze slov aneb co si myslí Vojtíšek

inscenace postoupila z přehlídky: Divadelní Tříska, Praha
porota: Kateřina Fixová, Štěpán Pácl, René Vápeník

ZEMĚPLOCHO, ZEMĚPLOCHO, KDO V TOBĚ PŘEBÝVÁ, JAK A PROČ?

Terry Pratchett se bezesporu dá pokládat za kultovního autora. I to je možná jedním z důvodů, proč jsou některá z jeho děl převáděna do filmové nebo divadelní podoby. Dramatizace jakékoliv jeho předlohy ale klade na inscenátory nemalé nároky, ostatně jako každé ryze literární, původně nedramatické dílo.

Konkrétně v divadelní hře „Stráže! Stráže!" je nutno se vypořádat s úkolem vizualizovat fantasy svět Zeměplochy, protože ten tvoří východisko děje. Dalším nemalým úkolem je vymyslet řešení draků a jejich technické (a možná i metaforické nebo jinak významotvorné) vzájemné kontrakce s postavami. Je nutno se „poprat" s přestavbami, které vyžaduje množství prostředí důležitých pro srozumitelnost děje - a v neposlední řadě je nutno nastavit stylotvorné prostředky. Ty jsou důležité především pro poetiku inscenace a pro to, aby tato byla přenosná i mimo mateřský divadelní prostor a mimo „pratchettovského" nadšence či fanouška souboru.

A právě nad volbou a uvědomělým použitím těchto stylotvorných prostředků je nutno se u DS Ty-já-tr Načerno z Prahy zamyslet.

Soubor nepochybně přinesl řadu originálních scénograficky režijních nápadů. Za zmínku určitě stojí celková scénografická koncepce pracující s náznakovou scénou a dokonce i architekturou samotného divadelního prostoru. Nelze se nezmínit o originální personifikaci bahenního dráčka, která umožňuje realizaci situací a gagů přesahujících rámec předlohy.

Nicméně inscenace má i svá úskalí spočívající především v nepřesném nastavení stylizace. Následkem toho nelze vždy přesně určit, co jest pečlivě budovaným záměrem a co nahodilostí. A hravost, jež se zdá být pro divácký zážitek u takovéhoto typu představení klíčová, může mnohdy působit i jako naučená a předváděná, a nikoliv spontánně vznikající jako produkt komunikace mezi hledištěm a jevištěm. A není ani jasné kudy – repektive přes koho nebo přes co – je akcentován děj, jestli jde pouze o nahodilé obrazy ze života Zeměplochy spojené v místě a čase událostmi souvisejícími s draky, nebo jestli jde o příběh Karotkův nebo Elániův....

Výsledkem tohoto exkurzu do pratchettovského světa je tvar, jenž v mnohém zaujme a místy i pobaví, ale jenž může mít velmi rozdílnou diváckou odezvu podle míry okouzlení pro dané scénografické prostředky a podle vztahu k původní literární předloze.

Kateřina Baranowska

pokračování ze strany 1

...které absentují, sám zastupuje. A za druhé tam má lidi, kteří potřebují vést, potřebují nasměrovat i v těch základních věcech, jelikož nemají vystudovanou uměleckou školu, nemají řemeslo nějakým způsobem zautomatizované a pod kůží. O to je v amatérském divadle podle mne režisér důležitější."

V semináři se Martin Vokoun dotýká i další klíčové otázky oboru - kde a jak se inscenace vlastně rodí? Prochází jednotlivé komponenty divadelního artefaktu a související profese a úkony, rozvíjí se zajímavé debaty například na téma nutné znalosti principů a zákonitostí před tím, než s nimi začne člověk tvořit či je dokonce bořit, na téma o podvědomém čtení určitých kódů a konvencí na divadle, o rozdílném vnímání orientálního divadla očima Evropana a naopak. Otázka zrodu inscenace však souvisela i s dotazem (mým i seminaristů) na Martinovu vlastní inspiraci či múzu pro jeho tvorbu. Martin odpověděl osobně i lektorsky zároveň: „Pro mě osobně je vždycky dobrým vodítkem k inspiraci text. Pokud mě text osloví něčím, proč ho chci dělat, tak mě zároveň i inspiruje a vždycky mě i dovede k nějakému nápadu. V tomhle jsem asi vlastně docela tradiční - nechci texty převracet na ruby, ale naopak vycházím z toho, co v tom textu je. A ten je pro mě svatej a já jsem tam proto, abych tomu textu sloužil, a ne proto, aby text sloužil mně." Konstatování u řady více autorsky smýšlejících divadelníků jistě hodné polemiky. Pro amatérské divadlo, jeho současné směřování a tristní absenci dramaturgie však dle mého názoru tvrzení poměrně klíčové a užitečné.

Jisté principy a pravdy, které Martin Vokoun ve svém semináři odhaluje, mohou být, jak sám připouští, pro mnohé začínající divadelníky na první pohled demotivující: „Každý si na začátku myslí, jak dobude tenhle svět, jak bude strašně objevný a úžasný. Ale pravda je taková, že všechno už tady bylo a s tím se musíme smířit. Jediné, co děláme, je, že kombinujeme to, co už tady bylo, ale dáváme to do nových souvislostí, skládáme to trochu jinak. Už od renesance se ví, že třeba dramatický text má nějakých 36 základních situací a ty se jenom kombinují a promítávají do sebe. Nic víc se v podstatě nedá vymyslet."

Skepse? Kdepak! Při dotazu na místo divadla v současné společnosti Martin Vokoun reaguje optimisticky: „Jsou to takové různé skeptické vlny. Když v 50. letech vznikla televize, tak se říkalo, že divadlo kvůli ní zanikne. To samé se nějakým způsobem říká dnes - v době rychlých médií a internetu. Ale já si myslím, že divadlo tady existuje už tak dlouho a má takovou funkci ve společnosti, že nezanikne. Myslím si, že existují lidé, kteří si vždycky najdou do divadla cestu. To, že jich je na profesionální i amatérské scéně v dnešní době méně, je sice fenomén této doby, ale rozhodně bych to nevzdával. Myslím si, že lidé budou vždycky toužit po těch velkých příbězích, vždycky budou toužit po tom, v čem je divadlo specifické - po bezprostředním kontaktu s hercem, s interpretem; po tom, že ho vidí tady a teď, in natura."

Tím se nám vysvětluje v úvodu citovaný slogan o 3D a IMAXU. Ať je tomu tak!

-kos-

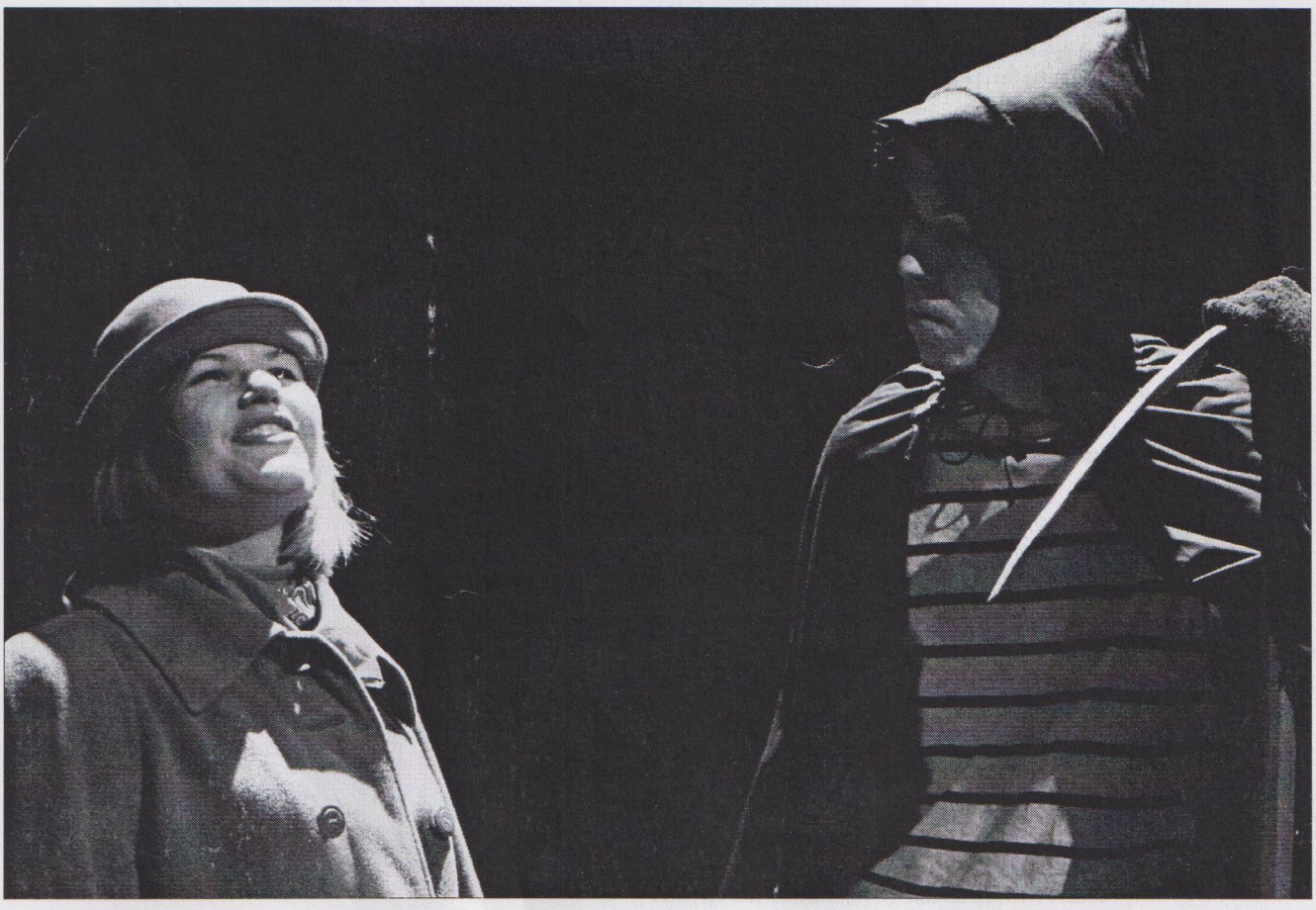

ZAKÁZANÉ UVOLNĚNÍ

pro všechny, kdo mají v divadle hokej

Zatímco v Bratislavě čeští hokejisté krutě procitli ze zlatého snu, v Děčíně pátek třináctého žádnou katastrofu nepřinesl. Ba ani expozici, natož katarzi. První třetinu pátečního hereckého utkání rozehráli reprezentanti z týmu do osmnácti let, kteří nedostatek zkušeností nahradili přebytkem zápalu. Naši borci byli střelecky při chuti, ale jejich rány mířily často vedle, naštěstí i ve chvílích, kdy ohrožovali vlastní svatyni. Vynikala zejména útočná formace Müller – Dandé, která si za používání vulgarismů málem vysloužila menší trest. Protest k IIHF vznesla i Česká obec sokolská. V závěru třetiny Müller při nízké hře papírovou židlí svého spoluhráče vážně zranil a Dandé musel do kabin.

Druhou třetinu jsme odehráli jen se čtyřmi hráči. Tým totiž neustál tlak a začal se psychicky rozkládat zevnitř. O individuální únik se pokusil do té doby spíše defenzivní Maureen, ale spoluhráči ho nechali – jak se tak na divadle říká – ve štychu. Maureen, který v průběhu zápasu dostal nabídku na angažmá v zámořské NHL, hrozil, že reprezentaci opustí. Proti se postavil generální manažer týmu, mezi hráči familiérně přezdívaný „Matka". Nastálý Pat se vyřešil, když Maureen dobře mířeným bodyčkem poslal Matku k ledu.

Ve třetí třetině se složení formací opět výrazně proměnilo. Trenér Pratchett vyslal do útoku Karotku, Elánia a Errola, které v obraně jistila dvojice Zavoněl Patricij. Hráči se snažili útočit hlavně na bránice, což se jim střídavě vedlo a střídavě ne. Ve čtvrté minutě Karotka hledal na modré Elania, ale nenašel ho. Errol zatím hledal draka, Zavoněl Smrť a Patricij měl Poznámku pod čarou. Čas běžel, reprezentanti ne. Jiskru naděje tým vykřesal před koncem třetiny, když Zavoněl s Žumpou, ale Ať sepicnu jestli se jim povedlo trefit bzunták.

-das puk-

ZÁLUDNÝ TEST POZORNÉHO DIVÁKA

Být básníkem a nemít prachy:
a) nevadí
b) vadí
c) je na divákovi, aby si to vyložil, jak chce

Speciálně vyšlechtěné plemeno koček, které močí do dřezu, se jmenuje:
a) Egyptská Mau
b) Irská Mag
c) Slovenská močka domáca

Když vidíte draka, měli byste:
a) co nejrychleji utíkat do bezpečí
b) pokojně uhořet
c) přestat pít a neužívat halucinogeny

Zpravodaj XX. celostátní přehlídky amatérského činoherního a hudebního divadla Divadelní Děčín 2011. Redakce: Kamila Kostřicová, Jonáš Konývka, David Slížek.
Vydává Městské divadlo Děčín. Náklad 100 výtisků.

PROGRAM

SOBOTA 14. KVĚTNA

10.00 Divadlo Jesličky ZUŠ Na Střezině Hr. Králové / režie J. Dvořák
Jerome Klapka Jerome: Muži ve člunu (o ženách mluvě!!!)

15.30 HOCHY Hýsly / režie T. Skalka
Tibor Skalka: Pražáci na vinařských steskách

20.00 Krvik Totr Praha / Petr Jediný Novotný, Tomáš Kout
Petr Jediný Novotný, Tomáš Kout: Svázaná (studie aplikovaného feminismu)

23.30 Doprovodný program
PANIHÁJ – pěvecký sbor

NEDĚLE 15. KVĚTNA

10.00 Host přehlídky
Buchty a loutky Praha / režie Radek Beran a Buchty a loutky
Radek Beran: Rocky IX
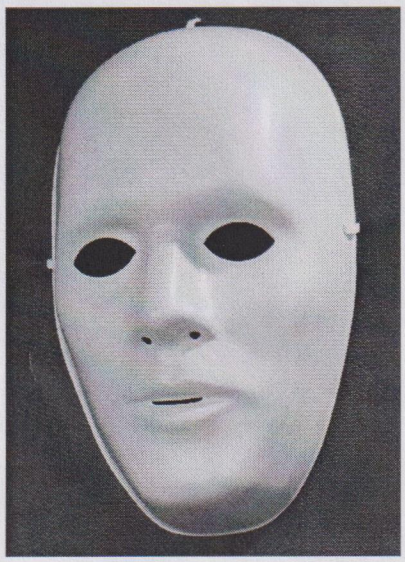
12.00 SLAVNOSTNÍ ZAKONČENÍ CELOSTÁTNÍ PŘEHLÍDKY A VYHLÁŠENÍ OCENĚNÍ, NOMINACÍ A DOPORUČENÍ DO PROGRAMU JIRÁSKOVA HRONOVA 2011